

บันดินให้เป็นดาว

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺสฺสโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๘

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ เราตั้งใจฟังธรรมเพื่อเราจะประพฤติปฏิบัติธรรมไป การจะประพฤติปฏิบัติธรรม เห็นไหม เราเป็นสาวก สาวกะ เป็นผู้ได้ยินได้ฟัง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาตรัสธรรมขึ้นมา เห็นไหม วางธรรมและวินัยนี้ไว้ ธรรมและวินัยไป เราจะประพฤติปฏิบัติ เราต้องมีแนวทางของเรา ถ้ามีแนวทางของเรานะ เราปฏิบัติตามความเป็นจริง

ถ้าเป็นความเป็นจริง เห็นไหม สิ่งใดเป็นความจริงกับความจริงจะเข้ากัน แต่ถ้าเป็นความจอมปลอมกับความจอมปลอมมันจะเข้ากัน เห็นไหม น้ำกับน้ำมันมันไปกัน ไม่ได้หรอก ฉะนั้น ก็เลสค้นหาความทะยานอยากมันอยู่ในหัวใจของเรา เพราะเรามีกิเลสค้นหาความทะยานอยากมันถึงได้เวียนว่ายตายเกิด

ฉะนั้น กิเลสของคนมันมีหลาย มีกลาง มีละเอียด กิเลสอย่างหยาบๆ เห็นไหม ดูสิ คนที่เขามีพิธีมานะของเขา เขาเห็นว่าตัวตนของเขาเป็นใหญ่ เขาจะเอาตัวตนของเขาเป็นที่ตั้ง เห็นไหม นั่นเป็นเพราะว่าเขาเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วเขาไม่ได้ประโยชน์ สิ่งใด ไม่ได้ประโยชน์ตามความเป็นจริงของเขาที่เขาควรจะได้ แต่คนที่เป็นอย่างกลางๆ เห็นไหม กิเลสของเขา เขาก็มีของเขาอยู่ แต่เวลาเขาเกิดมาแล้ว เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เขาก็ทำบุญกุศลของเขาไป นี่เขาก็รักษาชีวิตของเขาไป เห็นไหม นี่เป็นเรื่องโลกๆ

แต่ถ้าคนที่จิตใจกิเลสมันเบาบาง เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เกิดมาเป็นมนุษย์เหมือนกัน มันก็มีความทุกข์ความยากเหมือนกัน เพราะความทุกข์ความยากเป็นสัจจะเป็นความจริง คนเกิดมา เห็นไหม คลอดจากช่องคลอดของแม่มา กว่าจะได้ชีวิตนี้มา มันก็จวนเจียนจะเป็นจะตายออกมานั้นแหละ เวลาออกมาแล้ว กำเนิดมาแล้ว เราได้ดำรงชีวิตของเรา มา มันเป็นสัจจะเป็นความจริง ชีวิตนี้เป็นสัจจะเป็นความจริงอันหนึ่ง ถ้าเป็นสัจจะเป็นความจริงอันหนึ่ง คนเราเวลาลุ่มหลงไปก็ว่าชีวิตนี้เป็นของของเรา ชีวิตนี้มีคุณค่าของเขาไป เขาหลงไหลในชีวิตของเขาไป เห็นไหม แต่กิเลสของเรามันเบาบาง เกิดมาก็เป็นทุกข์เหมือนกัน

ในเมื่อมนุษย์เกิดมามีทั้งใจที่มีปัจจัยเครื่องอาศัย คำว่า “มีปัจจัยเครื่องอาศัย” คนมีบุญพาเกิด เห็นใหม่ เกิดมาคาบซ้อนเงินซ้อนทองมา ชีวิตของเขาก็ราบรื่น ชีวิตของเขา เขาก็สะดวกสบายของเขา แต่ในใจของเขาก็รู้มึนร้อนทั้งนั้น ในใจของเขา เห็นใหม่ จะมั่งมีศรีสุขขนาดไหน ในเมื่อมันเป็นกิเลสมันเผาผลาญใจอยู่ มันมีความทุกข์ทั้งนั้น ความทุกข์ในหัวใจมันมีประจำธาตุชั้นนรกของมัน มันมีของมันอยู่แล้ว ทุกข์คือความทนไว้ไม่ได้ ทุกข์คือว่าสิ่งที่เราทนไม่ไหว นั่นคือความทุกข์ แล้วมันมีสิ่งใดบ้างที่เราทนได้ เราทนไม่ได้หรอก เราทนไม่ได้สักอย่างหนึ่ง

แต่เพราะว่าเราเกิดมาเป็นมนุษย์ไง โดยสัญชาตญาณของเรา เราเปลี่ยนแปลงตัวตนตลอดเวลา เห็นใหม่ เวลาขบเวลาเมื่อไรเราก็เปลี่ยนท่าเปลี่ยนทางของเราไป เห็นใหม่ เวลายิ่งเดี๋ยวนี้โลกเจริญ สิ่งใดถ้าเราคาบซ้อนเงินซ้อนทองมา เรามีเงินมีทองอยู่เขาจะมาบริการสิ่งใดเราก็เสพสุขว่ามันจะมีความสุข ความสุขของเราไง มันเป็นความสุขของเรา ถ้าจิตใจเรากระด้างจิตใจเราหยาบ เราก็ว่านี่เป็นความสุขของเรา เพราะความสุขประจำธาตุชั้นนรก ความสุขประจำโลก มันไม่เป็นความจริงขึ้นมาหรอก แล้วเราหาความสุขไม่เป็นไง เราหาความจริงไม่เป็นไง จิตใจมันจมปลกมอดอย่างนั้น มันจะเอาความจริงมาจากไหนล่ะ

แต่ถ้าจิตใจที่ เห็นใหม่ เบาบาง เห็นใหม่ จิตใจเป็นความจริง เวลาเรามาประพฤติปฏิบัติในวัด เรามาอดนอนผ่อนอาหาร เรามาเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา มันเป็นความสุขจริงๆ หรือมันเป็นความสุขของทางโลกเขาหรือ โลกเขาเห็นว่าเป็นความทุกข์ทั้งนั้น แต่เพราะเราจิตใจเราเบาบางไป จิตใจเราเบาบาง เราตั้งใจของเราละ

ถ้าเราตั้งใจของเรา เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วพระพุทธศาสนาสอน สอนตั้งแต่เรื่องของทาน เรื่องของโลกเขา เรื่องของทานนะ อนุปปพิทกา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรม คนเขาจะเชื่อใจ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เห็นใหม่ ใครมันจะรู้ได้ มันละเอียดลึกซึ้งขนาดที่ว่าใครมันจะรู้ได้ ถ้าใครมันจะรู้ได้นี่เสวยวิมุตติสุข เห็นใหม่ ทอดดูจะเลยละ

แต่สุดท้ายแล้ว พรหมมานิมิตต์ ๑ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ปรารภนามารื้อสัตว์ชนสัตว์ ๑ ถึงเทศนาว่าการ เทศนาว่าการไปเอาปัญญาวิคคีย์ก่อน ได้พระอรหันต์มา ๕ องค์ ไปเอาสายสะได้มาอีก ๕๕ องค์ นี่ ๖๑ องค์ ทั้งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่เผยแผ่ธรรมๆ มาไง นี่เวลาได้พระอรหันต์

แต่เวลาออกไปแล้ว เห็นใหม่ เวลาโลกเขาเร่าร้อนๆ โลกเร่าร้อนเพราะอะไร เพราะกิเลสตัณหาความทะยานอยากมันแผดเผา จะมั่งมีศรีสุขขนาดไหน ทุกข์จนเข็ญใจขนาดไหน **ทุกข์มันเป็นอริยสัจ ทุกข์มันเป็นความจริง** ถ้าคนมั่งมีศรีสุข เห็นใหม่ เวลาเขาความทุกข์ ความทุกข์เพราะกิเลสมันเผาผลาญในหัวใจ คนที่ทุกข์จนเข็ญใจเขาก็ทุกข์ประจำธาตุชั้นนรกของเขา เขาก็

ต้องแสวงหา แสวงหาแล้วยังมาน้อยเนื้อต่ำใจอีกว่า ชีวิตเรามันทุกข์ยากขนาดนั้น นี่มันเผาเลน เห็นไหม มันแบ่งชนชั้นโดยกิเลสตัณหาความทะยานอยาก ด้วยทิวี่มานะของคนก็แบ่งชนชั้น แบ่งชนชั้นมันก็มีคนสูงคนต่ำ ถ้าคนสูงคนต่ำนั้นมันเป็นเรื่องของกิเลสมันแบ่งข้างไง

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรมไป จะทุกข์จนเข็ญใจ จะเศร้าสร้อย กระฎุมพีขนาดไหน มาบวชแล้วมีค่าเสมอกัน เวลาบวชเป็นพระศีล ๒๒๗ เสมอกัน สิ่งที่ศีล ๒๒๗ เสมอกัน เรามีโอกาสที่จะประพฤติปฏิบัติ แต่เราบวชเป็นพระแล้ว เราบวชมาแล้วนี่เราจะศึกษา เราจะต้องการศึกษามาเป็นวินัยธร นี่ธรรมกถึกกับวินัยธร ธรรมและวินัย เรามีเป้าหมายของเรา เราจะทำสิ่งใด ถ้าทำสิ่งใดทำจริงของเรามันก็เป็นความจริงของเราขึ้นมา

ฉะนั้น มันไม่มีสูงมีต่ำ ธรรมวินัยนี้ไม่มีสูงมีต่ำ จะทุกข์จนเข็ญใจ มั่งมีศรีสุข ขนาดไหน บวชแล้วมีค่าเท่ากันนี้เป็นมนุษย์เหมือนกัน ถือศีล ๒๒๗ เหมือนกัน นี่เราจะรบกันรบด้วยคุณธรรม

ภิกษุบวชใหม่ เห็นใหม่ ทนคำสอนได้ยากๆ เพราะเราเคยชินกับทางโลก เราเคยชินกับทางโลก เห็นใหม่ ยิ่งปัจจุบันนี้ เห็นใหม่ นี่สิทธิเสรีภาพประชาธิปไตยมีค่ามีเสียงหนึ่งเสียง เท่ากัน มันเท่ากันโดยทฤษฎี แต่ความจริงมันเท่ากันไม่ได้หรอก เพราะคนมีเวรมีกรรม คนที่เขา มีพรรคพวก เขามีมวลชนของเขา หนึ่งเสียงของเขา เขาสามารถชักนำให้คนเห็นตามเขาไปได้ นี่กำปั้นใหญ่ กำปั้นเล็ก มันมีของมันทั้งนั้นนะ นี่เรื่องโลก

แล้วเขาบอก “ประชาธิปไตย” มันก็คิดกันไปเองไง เรื่องโลกไง มันเป็นไปไม่ได้ มัน เป็นไปไม่ได้เพราะเหตุใด มันเป็นไปไม่ได้เพราะมันมีกรรม **นี่กมุขพณฺฑุ กมุขปฏิสรโณ**มันมี กรรมเป็นที่พึ่งอาศัย มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ คนมีเวรมีกรรมมานี้ แล้วเขาบอกว่าประชาธิปไตย แล้วมันจะลบล้างให้เสมอกันไปหมดเลย ทุกคนจะมีค่าเท่ากันโดยความเป็นประชาธิปไตย มัน ก็เป็นความนึกคิดใจ แต่ว่าเป็นทางโลก โลกเขาเป็นการปกครอง พระห้ามเล่นการเมือง นี่ก็ ไม่ได้พูดถึงการเมือง นี่พูดถึงธรรมะ พูดถึงธรรมะให้ความทิวี่มานะของคนใด คนมันมีทิวี่มานะ เวลามันจะเอาผลประโยชน์ มันก็เอาเรื่องประชาธิปไตยมาบังหน้า แล้วสุดแล้วมันก็ไปเอารัด เอापรียบคนอื่นไง ดูกิเลสตัณหาความทะยานอยากสิ เห็นไหม

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ปรารภณารื้อสัตว์ชนสัตว์ รื้อสัตว์ชนสัตว์ก็รื้อ หัวใจของสัตว์ใจ หัวใจของสัตว์ที่มันเวียนว่ายตายเกิด สัตว์โลกนี้ผู้ซ่อง สัตตะผู้ซ่องนี้จะชักนำ สิ่งนี้ให้ปฏิบัติ

ทีนี้เราเอาเป็นเรื่องโลกๆ เห็นไหม นี่ก็ปั้นดินให้เป็นดาว เวลาทางโลกเขา เวลาเขา ส่งเสริมกัน เห็นไหม จะปั้นดินให้เป็นดาว มนุษย์ด้วยกันมันแบ่งชนชั้นไง แบ่งชนชั้นมันสูงมัน ต่ำไง นี่ก็เหมือนกัน เขาจะปั้นดินให้เป็นดาว นี่ดินก็สามัญชนไง เวลาเขาจะปั้นดินให้เป็นดาว

เขาต้องมีแมวมองของเขา เขาเอามาแล้ว เขาต้องมาปั้นของเขา เขาต้องมาฝึกหัดของเขา เขาต้องลงทุนลงแรงของเขา เพื่อเป็นผลประโยชน์ของเขา นี่ทางธุรกิจของเขา เห็นไหม ปั้นดินให้เป็นดาว

นี่ปั้นดินให้เป็นดาวมันต้องลงทุนลงแรง มันต้องมีการกระทำใช่ไหม ทำแล้วประสบความสำเร็จก็มี ทำแล้วไม่ประสบความสำเร็จก็มี ไปแล้วครึ่งๆ กลางๆ ก็มี เวลาไปแล้วมันมีปัญหา มันมีการแตกแยกกันในการทำงานก็มี ขนาดว่าปั้นดินเป็นดาว เราจะปั้นดินเป็นดาว เรายังจะต้องลงทุนลงแรงในการทำของเขาเพื่ออะไร ก็เพื่ออาชีพ เพื่อชื่อเสียงเพื่อกิตติคุณ อยากจะยกว่าชนชั้นสูงชั้นต่ำอยากจะทำขึ้นชั้นสูงขึ้นมา เวลาปั้นดินให้เป็นดาวขึ้นแล้ว ขึ้นเป็นดาวแล้วดาวมันก็ตก ถึงเวลาดาวมันก็ตกจากฟ้า ถ้ามันปั้นขึ้นไปได้ เห็นไหม

นี่พูดถึงทางโลก ทางโลกเขาทำมาหากิน เขาต้องทำทุกซ์ทำยากเหมือนกันอยู่แล้ว เขาทำมาหากินเขาก็มีปัญหาชนชั้น เขามีสติปัญญาไง เขาเป็นคนดีไง เขาทำมาหากินไง

เรา ของเรา เราเกิดเป็นมนุษย์แล้วมีปัจจัยเครื่องอาศัย เราก็จะมาทอดทิ้ง เห็นไหม มาละจากโลก จะไปถือพรหมจรรย์ จะไปประพฤติปฏิบัติ คนนี้ไม่มีปัญญา ไม่มีความสามารถ ถึงได้หนีโลก มันเป็นปัญหาโลกแตกทั้งนั้น ปัญหาโลกแตกของกิเลสใจ แต่ถ้ามันเป็นความจริงนะ ความจริง เราเอาจริงเอาจังของเรา มันไม่เป็นปัญหาโลกแตกหรอก มันเป็นความจริงของเรา ความจริงเราประพฤติปฏิบัติต้องปฏิบัติความจริง ให้มันเป็นจริงขึ้นมา เป็นจริงได้มากได้น้อย เห็นไหม

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ศีล สมาธิ ปัญญา ศีล สมาธิ ปัญญา นี้ศึกษาเล่าเรียนมา ศึกษาเล่าเรียนมาทางปริยัติ ปริยัตินี้ทางวิชาการทั้งนั้นนะ เวลาศึกษาขึ้นมา เขาปั้นดินให้เป็นดาวทางโลก ทางโลกเขาปั้นดินให้เป็นดาวแล้วก็มีอุปสรรค อุปสรรคขัดขวางไปตลอด แล้วเวลาเป็นดาวขึ้นมาแล้ว ก็ต้องรักษาสถานะของความเป็นดาวไว้ นั่น เห็นไหม จะต้องทำหน้าที่การงานคอยส่งเสริมไว้ เพื่อให้มวลชนเขาจำได้ อยากให้เป็นดาว ค้างฟ้า

บวชพระมาศึกษามาภาคปริยัติ ศึกษามาแล้วศึกษามาเพื่อปฏิบัติ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา ถ้าปัญญาการจะศึกษาทำความเข้าใจขึ้นมา เห็นไหม ศึกษาเพื่อมาปฏิบัติ ที่นี้พอศึกษาแล้วศึกษา ศึกษาแล้วปฏิบัติใหม่ ศึกษาที่คิดว่าเป็นสมบัติของเราใช่ไหม ถ้าเป็นสมบัติของเรามันจะปั้นพระให้เป็นดาวใช่ไหม มีการประชาสัมพันธ์ การแสดงตัวตน การพยายามทำผลงาน ว่าเรามีผลงานไง

มันอยากเป็นดาว แล้วมันเป็นดาวมันค้างฟ้าอยู่หรือ มันเป็นดาว เห็นไหม เพราะทาง

โลก โลกเขาคิดกันอย่างนั้น โลกเขาทำกันอย่างนั้น แล้วเราก็คิดโดยโลกไง เพราะเราเกิดมาเรามีการศึกษา ถ้ามีการศึกษานะ เราศึกษามาเป็นวิชาชีพ ศึกษามาให้มีปัญญา โลกจะเจริญด้วยการศึกษา สิ่งต่างๆ นี่ถ้าการศึกษาเข้มแข็ง การศึกษามั่นคง ชาตินั้นจะเจริญ ตอนนีโลกเขาที่เขาความมั่นคงของเขา เขามั่นคงด้วยทางปัญญา ด้วยทางเทคโนโลยีต่างๆ ที่เขาสูงส่ง เห็นไหม อย่างนั้นเขาแข่งกันทางโลกไง

ทางโลกมันเจริญทางโลก ถ้ามันเป็นธรรมด้วยมันก็จะเป็นคนธรรม ถ้าเป็นธรรม เป็นธรรมคือการเมตตา คือการเผื่อแผ่ แต่นี่มันทางโลก มันทางโลกเขาทำอย่างไร เขามีความลับทางการค้า เขาเอามาเผื่อแผ่ไม่ได้หรอก เขาต้องการผลประโยชน์ทั้งนั้น ต้องการผลประโยชน์เพราะรักชาติสิทธิผลประโยชน์ของเขา ในชุมชนใดชุมชนของเขา เขาต้องเห็นชุมชนของเขามีความสำคัญกว่า แต่ด้วยมารยาสาไทย นี่ปั้นดินให้เป็นดาว บั้นดินให้เป็นดาว ก็คิดว่า เวลาแสดงมารยาสาไทยก็ว่าตัวเองเป็นธรรม ตัวเองมีมารยาท ตัวเองจิตใจเป็นธรรม จะช่วยเหลือเจือจาน

ช่วยเหลือนี้ให้มา ๕ เอาไป ๑๐ ให้มา ๕ เอาไป ๒๐๐ ผลประโยชน์ตอบแทนเขามหาศาล ผลตอบแทนเขา เห็นไหม มันทุศีล มันไม่ซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์มันเกิดขึ้นไม่ได้กับกิเลสตัณหาความทะยานอยาก สิ่งที่เรารัดเอาเปรียบมันจะเอาความสัตย์ เอาความจริงมาจากไหน นี่ความจอมปลอมของโลก บั้นดินให้เป็นดาว บั้นดินให้เป็นดาว บวชพระมาแล้วมาศึกษาแล้วก็อยากจะเป็นดาว อยากจะเป็นดาว มันทำอะไร มันทุศีลทั้งนั้น ทุศีลเพราะมันไม่เป็นความจริงใจ

ดูสิ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดูครูบาอาจารย์ของเรา เห็นไหม ไม่ใช่ญาติ ไม่ใช่ปวรรณา เราไปเรียกร้องเอาสิ่งใดมาไม่ได้ ธรรมะในสมัยพุทธกาลนะ เวลาพระนี่ไปกวนบ้านกวนเมือง พอไปกวนบ้านกวนเมืองนะ ชาวบ้านเขาเห็น เห็นวัวเห็นควายเดินผ่านมาเขาตกใจนึกว่า พระมาจะมาเรียไรจากเขา เขาแตกบ้านหนีเลย นี่อยู่ในธรรมบทเยอะเยอะ

นี่จะมาปั้นดินให้เป็นดาว บั้นดินให้เป็นดาว บวชพระมาแล้วก็อยากมีศักยภาพอยากจะเป็นดาว นี่ไง นี่มันเรื่องโลก ปฏิบัติก็ปฏิบัติโลกๆ อยากจะมีผลงาน อยากให้เขารู้จักทำสิ่งใดก็จะให้เขามองหน้าแล้วมันเป็นจริงไหม มันไม่เป็นจริง เพราะจิตใจมันสกปรก เพราะจิตใจมันสกปรกมันก็ทุศีล ถ้าทุศีล คือ สมาริ ปัญญา มันจะเอามาจากไหนละ ในเมื่อศีลมันไม่บริสุทธิ์ ศีลมันไม่เป็นความจริง

ถ้ามันเป็นความจริงมันซื่อสัตย์ ถ้าเราศึกษามา ศึกษา มันต้องศึกษาอย่างนี้ ศึกษามาแล้วมันอยู่ที่เจตนา คนเรามีความรู้สึกนึกคิด เพราะความรู้สึกนึกคิด เห็นไหม มันเกิดจากจิตโดยสัญชาตญาณของการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เกิดกำเนต ๔ เกิดในครรภ์ เกิดในไข่ เกิด

ในน้ำคำ เกิดในโอปปาทิกะ ถ้าเกิดในโอปปาทิกะ สถานะมิติของโอปปาทิกะ เห็นไหม ตั้งแต่ เทวดา อินทร์ พรหมมา เขาก็มีความรู้สึกนึกคิดของเขา เขาสื่อกันด้วยภาษาของเขา

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เห็นไหม เกิดมาเป็นมนุษย์แม้แต่อยู่กับคนละทวีป ภาษาก็แตกต่างกัน อาหารก็แตกต่างกัน ทั้งๆ ที่ว่ากวฬิงการอาหาร อาหารในคำข้าวเหมือนกันทั้งนั้น ในเมื่อภพของมนุษย์ แล้วตกรอกเวจีไปแล้ว นี่กำเนิด ๔ ในเมื่อจิตมันเวียนว่ายตายเกิด เห็นไหม ในสถานะของมนุษย์มันมีความรู้สึกนึกคิดอยู่แล้ว ถ้าความรู้สึกนึกคิด ถ้าศึกษาด้วยปัญญา ปัญญาศึกษามาด้วยวิชาชีพ แข่งขันกันด้วยปัญญา โลกเจริญ ด้วยการศึกษา ด้วยปัญญา เขาเจริญทางโลก

ที่นี้เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราศึกษานะ ถ้าศึกษา เห็นไหม เตี่ยวันนี้เขาจะส่งเสริมการศึกษา ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศึกษาเขาต้องให้ ประชาชนมีการศึกษา ต้องศึกษานักธรรมกันหมด เพื่อจะให้ชาวพุทธเข้มแข็ง ให้ชาวพุทธมี หลักการ ไม่ให้ใครมาฉ้อฉล ไม่ให้ใครมาชักจูง เขาพยายามให้การศึกษา ศึกษามันเป็น ประโยชน์

ศึกษาทางโลก เพราะศึกษาด้วยสมอง ศึกษาด้วยทางโลก ทางโลกเขาศึกษาด้วย วิทยาศาสตร์ เขาก็ศึกษาด้วยสมอง ศึกษาด้วยสัญญา ศึกษาด้วยการค้นคว้าวิจัย เขาศึกษา ธรรมะมา ศึกษาเพื่อปฏิบัติ แล้วทางโลกเขาศึกษามา ศึกษาเพื่อเป็นปัญญา ปัญญาการ ครองโลก ปัญญาการครองเรือน เห็นไหม มีศีล ๕ มีศีล ๘ มีคารวะ ๖ มีต่างๆ เพื่อให้จิตใจมัน เป็นธรรม

นี่ศึกษาพุทธประวัติ ศึกษาประวัติของครูบาอาจารย์ของเรา เห็นไหม ชีวิตทั้งชีวิตทำมา เพื่ออะไร ชีวิตทั้งชีวิตเวลาเกิดมาแล้วประสบความสำเร็จทางชีวิต ชีวิตทางโลกด้วย ชีวิตทาง ธรรมด้วย แล้วผู้ที่ปฏิบัติ ปฏิบัติแล้วได้ผลจริงขึ้นมา ศึกษาเพื่อเป็นแนวทาง ศึกษาเพื่อ มาอบอุ่นใจ

ถ้าศึกษามาเพื่อประพฤติปฏิบัติ มันจะซื้อสัตย์ซื้อตรงต่อศีลต่อธรรม แต่ศึกษามาเพื่อ เป็นดาว เพื่อต้องการให้เขาเคารพนบอบ เพื่อต้องการผลงาน เพื่อจะให้เขารู้จัก รู้จักไปทำไม ดาวเดี่ยวมันก็ตก ดาวที่ไหนมันจะค้าฟ้า มันอยู่ในวิภวัญ เวียนว่ายตายเกิด ชีวิตนี้มันต้องตาย เลย แล้วเราจะเอาความมั่นคงมาจากไหน

แต่ถ้าเป็นความจริงๆ เห็นไหม เวลาเรามีครูมีอาจารย์ เห็นไหม ครูบาอาจารย์ ของเราท่านปฏิบัตินะ ท่านจะปั้นหัวใจให้เป็นธรรม ไม่ปั้นให้ดินเป็นดาว ไม่ต้องปั้นว่า พระแล้วอยากให้เขามองหน้า อยากให้เขารู้จัก อยากให้โลกสรรเสริญ มันเป็นโลก ธรรม ๘ ธรรมเก่าแก่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ตรัสรู้ มันก็มีของมันอยู่แล้ว

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปก็จะมีของมันอยู่ เห็นไหม

แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรม เผยแผ่ธรรมอยู่ เนี่ยพวกลัทธิต่างๆ ลัทธิศาสนาต่างๆ เห็นไหม ในพระไตรปิฎกมีเยอะ มันไปกระทบกระทั่งกับชื่อเสียง กระทบกระทั่งกับความเชื่อถือของเขา เขาขัดขวาง เขาทำลายทุกอย่าง อย่างนั้นมันเป็นเรื่องของ ลัทธิต่างๆ ที่เขามีมุมมองที่แตกต่างไป

แต่ของเรา เรามีมุมมองอย่างนั้นไหม เราศึกษาธรรมะ เราศึกษามาจนเข้าใจหมดแล้ว แล้วมันก็มีตัวอย่างอยู่แล้ว ในสมัยพุทธกาลมันก็มีตัวอย่างของมันอยู่แล้ว แล้วเรายังไม่เอาเป็น คติธรรมใช้ไหม ยังไม่เอาเป็นตัวอย่างอีกหรือ ฉะนั้น ยังไม่เอาเป็นตัวอย่าง ฉะนั้น **เรามีครูมี อาจารย์ใช้ไหม** เราบวชมาเป็นพระ ถ้าบวชเป็นพระ เราจะเอาความจริงของเราะ โลกเขาปั้นดินให้เป็นดาว บวชเป็นพระมาแล้วนี่ก็จะปั้นพระให้เป็นดาว ให้เป็นผู้มีชื่อเสียง

แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม เราจะปั้นใจให้เป็นธรรม ถ้าเป็นธรรม คุณธรรม คุณธรรมมันสำคัญกว่า เห็นไหม ครูบาอาจารย์ท่านจะมีชื่อเสียงคับฟ้า หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านมีชื่อเสียงระบือลือลั่น แต่ความระบือลือลั่นมันเป็น ชื่อเสียงคุณธรรม ด้วยอำนาจวาสนาบารมีที่ท่านปฏิบัติทำตามความเป็นจริงของท่าน แล้วท่านไปตื่นแต่ชื่อเสียงอย่างนั้นไหม? ท่านยังกลับมาทดสอบ กลับมาตรวจสอบใจ ในใจของท่าน

หลวงปู่มั่นท่านเก็บเล็กผสมน้อย เจ็บไข้ได้ป่วยขนาดไหน เห็นไหม คุณสิ เวลาพระเราขึ้น เจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมาบอกว่า “พระป่วย” จะฉันได้ ๕ มื้อ ๑๐ มื้อ แต่หลวงปู่มั่นเวลาท่านป่วย ขึ้นมา ปกติท่านก็ฉันจันทน์เป็นปกติ เวลาป่วยท่านเข้าป่าลึกเข้าไป ฉันข้าวต้มกับเกลือ แล้วฉัน มื้อเดียว แล้วเวลาเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา ครูบาอาจารย์ท่าน แบบว่าผู้เฒ่า เห็นไหม เอาน้ำ มะพร้าวอ่อน ทั้งที่ในเพลนะ ท่านบอก “ฉันไม่ได้ๆ ใ้พวกตาดำๆ มันมองอยู่” ตาดำๆ ก็ลูกศิษย์ ใจ ตาดำๆ ก็ความเชื่อมันไป

นี่คุณสิ คนที่มีคุณธรรม ท่านทำเป็นตัวอย่าง ทั้งๆ ที่เป็นประโยชน์กับท่าน มันเป็นการ คลายบรรเทาความอ่อนแอประจำธาตุขันธ์ของท่าน ท่านยังเสียสละเลย นับประสาอะไร คุณสิ มันเป็นเพราะอะไร มันชื่อตรง ชื่อตรงต่อธรรมไป ถ้าชื่อตรงต่อศีลต่อธรรมมันจะปั้นใจให้เป็น ธรรมได้ คนที่จะเข้าไปสู่ศีลธรรม เขาต้องสะอาดบริสุทธิ์

ศีล ถ้าเกิดมีศีลโดยปกติขึ้นมาก็กำหนดพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ การประพฤติ ปฏิบัติของเราจะมีโอกาส นี่ไง เวลาเราปฏิบัติ เราว่าเราอยากจะทำประพฤติปฏิบัติ มีอารมณ์ขุ่น มัวขนาดไหน มันมีความทุศีลอย่างไร มันมีความโต้แย้งในใจ แล้วเราก็พุทโธๆ จะปฏิบัติ ปฏิบัติ

มันจะไปไหน มันขุ่นใจอยู่ นิเวศธรรมทางกัณฐสมาธิ นิเวศธรรมทางกัณฐปัญญาที่มันจะเกิดเป็น ภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากชำระล้าง มันจะเกิดปัญญาก็เป็นปัญญาทุจริตนี่ละ มันจะ เกิดมาเป็นปัญญาก็เป็นปัญญาที่มันจะเกิดมาเป็นดาว อยากจะเป็นดาว

เรื่องทางโลกเขานั่นก็เป็นอาชีพของเขา อาชีพของเขามันมีการกระทำของเขา เห็นไหม แล้วปั้นดินเป็นดาวมันก็ยังมียุบสรรค มียุบสรรคขนาดไหน แล้วเวลาเป็นดาวแล้วเดี๋ยวมันก็ตก สรรพสิ่งในโลกมันเป็นอนิจจัง สิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์เป็นอนัตตา อนัตตาคือมัน แปรสภาพของมันอยู่อย่างนั้น มันเป็นอนิจจังอยู่แล้ว ถ้ามันเป็นอนิจจังมันก็เป็นทุกข์ ถ้าเป็น ทุกข์มันก็ไม่มีตัวตน ไม่มีสิ่งใด อยู่ไม่ได้ มันก็เป็นอนัตตา นี่อนัตตามันก็เวียนอยู่อย่างนั้น

ถ้ามันเวียนอยู่อย่างนั้น แต่เราดูเราเห็นจริงหรือเปล่า ถ้าเราไม่รู้ไม่เห็นจริง นี่เราศึกษา มา ศึกษามาเพื่อ เพื่อเป็นแนวทาง แล้วจะปฏิบัติเราต้องซื่อสัตย์ เราซื่อสัตย์ของเรา เราทำตาม ความเป็นจริงของเรา ถ้าเป็นจริงของเรานี้มันจะรักษา คนเรามีเป้าหมายอยากมีการกระทำนะ มันจะรักษานะ

ถ้ารักษา เห็นไหม เรารักษาศีลของเรา ศีลของเราถ้ามันต่างมันพริ้ว ผลมันก็ปลง อาบัติของเรา เราทำของเราให้มันเป็นความจริงของเรา เราจะตั้งใจให้เป็นธรรม บังใจให้เป็น ธรรมนะ แนวทางในการประพฤติปฏิบัติมันต้องบุกป่าฝ่าดงกิเลสตัดค้นหาความทะยานอยากใน ใจของตัว ในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม ตัดป่าโดยไม่ได้ตัด ต้นไม้แม้แต่ต้นเดียวเลย ต้องตัดป่ารกชัฏในหัวใจ ถ้าจะตัดป่ารกชัฏในหัวใจ เราต้อง มีความเข้มแข็งของเรา

คนเรานะถ้ามีความเข้มแข็ง มีความเข้มแข็ง มีความอดทน มีความซื่อสัตย์ คนที่มีบารมี คนที่ไม่มีบารมี เวลาจะทำอะไรก็ทำ ทำด้วยความอ่อนแอ นี่ทำให้อ่อนแอนะ พอทำให้อ่อนแอ จิตใจมันหลงมกายนไป มันก็บอกนี่เป็นสมาธิ มันคิดเองเออเองหมด ถ้าคิดเองเออเองมันจะเป็น ความจริงขึ้นมาได้อย่างไร

สมาธิก็เป็นสมาธิ สมาธิ เห็นไหม คุณสิ เวลาลัทธิฤๅษีชีไพรเขาทำสมาธิของเขา ทำไมเขา ทำของเขาได้ละ เขาทำด้วยความสบายใจไง เขาบอกนี่คือเป้าหมายของเขา เขาทำด้วยไม่มีสิ่ง ใดสลับซับซ้อนในใจของเขา แต่ของเรานี้เราทำสมาธิ เราทำความสงบของใจเข้ามา แล้วจะทำ ความสงบของใจเข้ามาเพื่อ เพื่อให้เป็นสังขารธรรม

ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คุณสิ พระไตรปิฎกใดๆ ก็เปิดได้ ใดๆ ก็ศึกษาได้ เปิดค้นคว้าได้ ยิ่งคอมพิวเตอรืกด สงสัยข้อใด สงสัย หาสิ่งใด เราค้นหาได้เลย มันก็เป็นตัวอักษร เป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตอบสนองความสงสัยเรา เป็นวรรคเป็นตอน สงสัยเรื่องสิ่งใด มีความข้องใจสิ่งใด เราก็ค้นคว้า เราก็ค้นหา พอมันได้

คำตอบแล้ว ได้คำตอบแล้วทำอย่างไรต่อ

นี่ไง คุณสิ ฤาษีซีโพรเขาก็ปฏิบัติของเขาด้วยความสบายใจของเขา ด้วยว่านี่คือเป้าหมายของเขา เขาไม่มีความกังวลของเขา เขาทำสมาธิของเขา เขาเลื่อนลอยของเขาไป ถ้าคนที่มีสติปัญญา คุณสิ อาฬารดาบส อุทกดาบส เข้าสมาบัติ ๘ เข้าสมาบัติเพราะสมาธิมันยกขึ้นได้ เห็นไหม ปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน อากาสา-ัญญายตนะ วิญญาณ์ญายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวส์ัญญานาสัญญายตนะ เห็นไหม เขาขึ้นเขาถอยของเขาได้ สมาธิของเขา เขาขึ้นเขาถอยของเขาได้ แล้วทำไมไม่ใช้ปัญญาล่ะ

เขาใช้ปัญญาไม่ได้ คุณสิ เขาทำสมาธิได้ เขาใช้ปัญญาไม่ได้เพราะอะไร เพราะเขาไม่มีอำนาจวาสนา เห็นไหม เขาน้อมปัญญาไปไม่เป็น แล้วของเราละ เราทำสมาธิ คุณสิ เราจะทำสมาธิ ทำไมเราทำสมาธิไม่ได้ แล้วเวลาอ่อนแอ จิตใจอ่อนแอขึ้นมา เวลานั้นเคลิบเคลิ้มไปมันว่าเป็นสมาธิ เคลิบเคลิ้มไป ถ้าเคลิบเคลิ้มไป เห็นไหม คุณสิ จะปั้นใจให้เป็นดาว จะปั้นใจให้เป็นธรรมๆ แล้วธรรมะมันอยู่ที่ไหนล่ะ

ธรรมะมันเกิดจากหัวใจนะ สิ่งนั้นเป็นชื่อมันทั้งนั้น คือ สมาธิ ปัญญา มันก็เป็นทฤษฎีมันเป็นวิธีการ เป็นที่ที่เราจะเข้าไปหาความจริงของเรา แล้วความจริงของเรามันอยู่ที่ไหน ตะครุบเงาไปเรื่อย ค้นคว้าสิ่งใดก็ไม่เป็นความจริงขึ้นมาสักที

ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเราซื่อสัตย์ ตั้งสัจจะ เห็นไหม ขันติธรรม เรามีขันติมีความอดทน เรามีขันติของเรา เห็นไหม งานทุกๆ อย่างเราก็ทำแล้ว เราไม่เคยทำงานมาหรือ เราทำมาทั้งนั้นนะงาน เราทำผิดพลาดมากก็มี ทำประสบความสำเร็จก็มี แต่งานอย่างนี้เป็นงานประจำโลก ทำเสร็จแล้วก็ต้องทำซ้ำทำซากอยู่อย่างนั้น แต่เราจะเอาจริงๆ ขึ้นมา เราจะค้นคว้าหาใจเราแล้ว เพราะเราจะปั้นใจให้เป็นธรรม

เราไม่ต้องการทำแบบโลก โลกของเขามันเป็นเรื่องของโลก เห็นไหม เรื่องของโลกหมู่สัตว์ สัตตตะผู้ซื่อ เรื่องของโลกเขา เรื่องของโลกเราวาง เวลาวิชาซีพ อาชีพของเรา เราก็ทำของเรา ทำวิชาซีพของเรา ทำด้วยความสบายใจ นี่เป็นวิชาซีพ ทำไว้เพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องเท่านั้น

แต่ถ้าเรายังมีเป้าหมาย มีความมุ่งหมายที่จะเอามากกว่านี้ ถ้ามากกว่านี้ ชีวิตนี้เกิดมาแล้ว เกิดมาสาวก สาวกจะ เกิดมาในพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาไม่ต้องไปชวนชวายเอามาจากไหนเลย มันชวนชวายเอามาจากหัวใจเรา ถ้าหัวใจเรามีเจตนามีการกระทำ คุณสิ ถ้าเราเสียสละได้ เราเสียสละสถานะของฆราวาส เราบวชเป็นพระก็ได้ ถ้าบวชเป็นพระ เห็นไหม ๒๔ ชั่วโมง ทางกว้างขวาง เราจะประพฤติปฏิบัติ

ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม สิทธิเสรีภาพนะ เรามีครูมีอาจารย์ เราบวชมาเป็นพระ

แล้ว สิ่งที่เราจะเลือกพื้นของเรา ถ้าเลือกพื้นของเราหมู่คณะที่ไหนเขาประพฤติปฏิบัติ ถ้าหมู่คณะที่เขาไม่ประพฤติปฏิบัติ เราก็หลีกเลี่ยงของเราไปซะ เราไปหาที่ปฏิบัติ ถ้าไม่มีที่ไหนปฏิบัติเลย เราก็อยู่คนเดียวก็ได้ อยู่ป่าอยู่เขา เราจะทำปฏิบัติของเรา แล้วอยู่ป่าอยู่เขาจะไปศึกษามากับใคร ศึกษามันก็มีครูบาอาจารย์ที่ปรึกษาหารือได้ ถ้าเราทำจริงของเรา เห็นไหม

ถ้ามีครูบาอาจารย์ปรึกษาหารือได้ เราปรึกษาได้ ถ้าเราปฏิบัติไปแล้วจิตใจเราสูงส่งขึ้นมา มันเปรียบเทียบได้เอง เราปฏิบัติแล้วถ้าจิตใจมันพัฒนาขึ้นมา เราจะเปรียบเทียบได้เลยที่เราปรึกษามาถูกหรือผิด ที่เขาพูดมาถูกหรือผิด แสดงว่าวุฒิภาวะเขามีเท่านั้น

เวลาเราทำของเราขึ้นมา คุณธรรมมันเป็นอย่างนี้ มันมีความสงบระงับได้มากน้อยขนาดไหน ถ้าเขาพูดไม่ถูก เขาพูดไม่เป็นเลยนี้แสดงว่าเขาทำไม่เป็น แสดงว่าเขาไม่มีความสามารถอย่างนั้น เห็นไหม คูสิ ถ้าเขาไม่มีความสามารถอย่างนั้น มันก็เขาจะปั้นดินให้เป็นดาวไป เขาอยากมีชื่อเสียง เขาอยากจะทำสงอน เขาอยากจะทำอวดตนว่ามีคุณธรรม เวลาสั่งสอนไป สั่งสอนด้วยความรู้ความเห็นของเขา ยังไม่มีผู้ที่ประพฤติปฏิบัติได้จริง มันก็มีคนนับหน้าถือตากันไปด้วยการรำลือ

แต่วันใดเราปฏิบัติของเราแล้ว เรามีความสามารถของเรา เราวัดค่าได้เลย ทำไมเมื่อก่อนเราเชื่อเขาละ เราเชื่อเขาเพราะเรายังไม่มีความสามารถ ไม่มีความรู้ได้ขนาดนี้เราก็เชื่อเขา แต่พอเรามีความสามารถนะ ความสามารถเราทำได้ระดับนี้ ทำได้ความถูกต้องดีงาม ทำให้มันเป็นจริงขึ้นมา เราจะปั้นใจให้เป็นธรรมๆ ธรรมจะเกิดจากศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าธรรมมันเกิดขึ้นมาแล้ว สิ่งที่เราเคยทำมา ที่เขาแนะนำมามันไม่ใช่ เห็นไหม นี่มันไม่ใช่ เขาไม่เชื่อสัตย์แล้ว เขาหลอกหลวงตัวเอง

แต่เวลาเราทำจริงทำจริงของเราขึ้นมา ถ้าเรามีคุณธรรมของเราขึ้นมา เห็นไหมเรากำหนดพุทธโอ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เราจะปั้นใจให้เป็นธรรม ถ้าปั้นใจให้เป็นธรรมนี้ เราจะปั้นใจๆ เราต้องมีหัวใจให้ปั้น

เขาจะปั้นดินให้เป็นดาว เห็นไหม นี่มันเป็นบุคคลาธิษฐาน ปั้นดินให้เป็นดาว เราจะปั้นดิน เอาดินมานวดแล้วปั้นเป็นดาวเลยก็ได้ แล้วทาสีแฉวนไว้ มันก็เป็นดาวเหมือนกัน เขาจะปั้นคนให้มีความสามารถ ปั้นคนให้เป็นตำนาน มันก็เป็นการทำวิชาชีพ เวลาพระเราอยากมีชื่อเสียง อยากมีชื่อเสียงกิตติศัพท์ กิตติคุณ มันก็เป็นการอยากเอาผลงานเพื่ออวดกันๆ อยากสร้างถาวรวัตถุ อยากสร้างสิ่งใดให้คนนับหน้าถือตา นี่มันอยากเป็นดาว

แต่เราจะปั้นใจให้เป็นธรรมนะ ใจมันอยู่ไหน?

เวลาเราไปหลงงมงายนี่อะไรหลง ก็ใจนี่หลง ใจนี่หลงอยู่ใต้อำนาจของอารมณ์ อารมณ์

ความรู้สึกลึกซึ้งนี้คิด แล้วมันมีกิเลสตัณหาความทะยานอยากครอบงำ กิเลสตัณหาความทะยานอยากครอบงำ พอเกิดอารมณ์ขึ้นมามันก็บวกค่าขึ้นไปด้วยกิเลสที่มันเพิ่มจุดกระชากไป มันก็ไปตามนั้น ชีวิตเราเหลวแหลกไปก็เพราะกิเลสตัณหาความทะยานอยากมันพาไป

เวลามันหลง อะไรมันหลง ก็ใจมันหลง เพราะใจมันหลงมันถึงมีพฤติกรรมมีการกระทำอย่างนั้นออกมา แล้วมีการกระทำอย่างนั้นออกมา นี้โดยกิเลสตัณหาความทะยานอยาก ต้องการครอบงำเลยยิ่งทำ ยิ่งทำเพื่อตัวตนของตัวเอง มันก็เลยเป็นการสร้างเวรสร้างกรรมให้กับใจดวงนั้นมากขึ้นไปเรื่อยๆ เห็นไหม

แต่ของเรานี้เพราะเราเป็นสาวก สาวกะ เรามีสามัญสำนึก เราพยายามจะเอาอัสติตสมบัติความเป็นจริงของเรา ถ้าอัสติตสมบัติความเป็นจริงของเรา เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกแนวทางไว้แล้ว คือ สมภาณี ปัญญา เราจะต้องมีศีลด้วยความปกติของใจด้วยความซื่อสัตย์ เวลาประพฤติปฏิบัติก็ความเป็นจริงของเรา ถ้าจิตมันไม่สงบๆ เวลาเราใช้ปัญญาออกไป เราใช้ความรู้สึกลึกซึ้งออกไป นี่มันมีสมุทัย มันมีตัณหาความทะยานอยากร่วมด้วยมาตลอด

แล้วการว่ามันมีกิเลสตัณหาความทะยานอยากมันร่วมด้วยมาตลอด เราทำหน้าที่การงาน เวลาทำงานทางโลก เห็นไหม มันก็เป็นกิเลสตัณหาความทะยานอยาก เวลามันบวกเข้ามา ถ้าเราคิดด้วยหน้าที่การงานมันไม่ใช่กิเลสตัณหาความทะยานอยาก แต่เวลามันอยากได้อะไรดีนี่มันก็เป็นกิเลสตัณหาความทะยานอยาก เราทำหน้าที่การงานทางโลกมันก็มีเจือปนมาอยู่แล้ว สิ่งนี้มันมีอยู่กับเรา แล้วทำแล้วนี่มันก็เป็นเรื่องโลกๆ นี่แหละ

แต่เวลาเราจะอัสติตสมบัติ เราจะเอาความจริงของเราขึ้นมา เราจะต้องทำความเข้าใจของเราเข้ามา เราจะไม่ปล่อยให้อารมณ์ๆ อารมณ์ เห็นไหม เวลาเราจะปั้นใจให้เป็นธรรม เราจะต้องมีหัวใจของเรา แต่สิ่งที่มันเกิดขึ้นมานี้มันเป็นอารมณ์มันไม่ใช่ใจ นี่ความคิด ความคิด เห็นไหม ไม่ใช่จิต ความคิดที่มันเกิดขึ้นมันไม่ใช่

แต่เรา เราก็เข้าใจผิดกัน เราเข้าใจผิดว่า เราใช้ความคิด ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าศึกษาให้มันปล่อยวางๆ ศึกษาแล้วบอกว่ามันเป็นความว่าง ศึกษาแล้วมีความเข้าใจ แล้วมันจริงหรือเปล่านั้น นี่ไง ถ้ามันไม่มีหัวใจให้ปั้น เดี่ยวเขาปั้นดินให้เป็นดาว เขายังมีดินมาให้ปั้น เขาจะปั้นคนให้มีชื่อเสียงกิตติศัพท์ กิตติคุณ เขาก็ต้องมีเทคนิคของเขา

ในทางกีฬา เห็นไหม ดูเขาจะปั้นให้เป็นตำนาน เขาก็ต้องฝึกฝนขึ้นมาทั้งชีวิตของเขา เขายังมีเหตุมีผลมีข้อเท็จจริง แต่ของเราไม่มีอะไรเลย แล้วเราก็คิดของเราไป นี่ไง ถ้าคิดของเราคิดเองเออเองๆ อยากมีผลงาน อยากมีชื่อเสียงกิตติศัพท์ กิตติคุณ แล้วเวลาไปสั่งสอนคนอื่นก็สั่งสอนโดยไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์ แต่พยายามอ้างอิงธรรมะขององค์-สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ

เจ้า แต่มันสรุปลงไม่ได้ ถ้าคนประพฤติปฏิบัติเวลาปฏิบัติไปมันต้องสรุปลง สรุปลงเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป เห็นไหน มีกิจจกญาณ มีสังจกญาณ

ไฉนมันไม่มีกิจจกญาณ สังจกญาณ คือไม่มีการกระทำของใจ ใจของตัวเองไม่เคยกระทำ เราจะเอาเทคนิคอย่างไร เราจะบอกวิธีการกับเขาอย่างไร ว่ามันจะเริ่มต้นอย่างไร ท่ามกลางอย่างไรและที่สุดอย่างไร ในการประพฤติปฏิบัติมันก็ตั้งแต่เริ่มต้น ท่ามกลางและที่สุด จนจบกระบวนการของมันไป ถ้าจบกระบวนการเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป เห็นไหม จะปั้นใจให้เป็นธรรมๆ ไง

แล้วใจครูบาอาจารย์ท่านปั้นมาแล้ว ท่านรู้ของท่านๆ ท่านถึงบอกว่านี้ทั้งๆ ที่เวลาครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติไปแล้วนะ ท่านมองมาที่เราที่เป็นเหมือนมนุษย์นี่มันสังเวชนะ เพราะมนุษย์มีกายกับใจๆ มีกายกับใจแล้วเวลาเราอยู่ทางโลกนี้ เราใช้ปัญญาของเรา มันก็เรื่องของสมอง มันก็เรื่องของหัวใจทั้งนั้นนะ

นี่สมองมันเป็นทาส สมองเป็นก้อนเนื้อ แต่มันต้องมีพลังงาน พลังงานเวลาทางการแพทย์เขาบอกว่าคลื่นไฟฟ้า เวลาคลื่นไฟฟ้ามันสั่งการขึ้นไปให้สมองมันทำงาน แล้วเวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติแล้ว คนมีกายกับใจๆ เวลาเราอยู่กับทางโลกมันต้องอาศัยหัวใจ มันเป็นพลังงาน มันถึงได้มีความรู้สึกนึกคิด เวลาไปศึกษาสิ่งใดมามันวิชาการต่างๆ มา ใช้ไปโดยความสามัญสำนึกของมนุษย์ไง

แต่เวลาครูบาอาจารย์เราท่านในการประพฤติปฏิบัติ เวลาศึกษา พระออกมาศึกษาศึกษาในทางวิชาการ ก็เหมือนกับโลกศึกษานี้แหละ โลกศึกษาก็ศึกษาด้วยสมอง ด้วยพลังงานของใจ มันก็ต้องผ่านพลังงานอันนี้เข้าไปเพื่อการศึกษา เพื่อการค้นคว้า เพื่อฝึกฝนให้ใจมันฉลาด ให้คนมันมีวิชาการ ให้เป็นปัญญาขึ้นมา

ศึกษามาแล้วๆ เวลาปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม หัวใจนี้หัวใจจะปั้นใจให้เป็นธรรมๆ ถ้าปั้นใจให้เป็นธรรม ครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติมา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านบอกว่า ศึกษามาแล้วให้วางไว้ก่อน วางไว้ เห็นไหม เราศึกษามาแล้ว ทางวิชาการเราก็ศึกษา ศึกษามาแล้ว แล้ววางไว้ก่อนๆ แล้วทำความสงบใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบเข้ามา ใจมันสงบ พอใจมันสงบเข้ามา เวลามันฝึกหัดใช้ปัญญา มันจะเป็นปัญญาเอกเทศ ภาวนามยปัญญา ปัญญาของใจดวงนั้น

ถ้าใจดวงนั้นนะ ใจดวงนั้นเวลาจิตมันสงบแล้วออกฝึกหัดใช้ปัญญา ในสติปัฏฐาน ๔ ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม ใจดวงนั้น เห็นไหม ปั้นใจให้เป็นธรรมๆ ใจดวงนั้นมันสงบแล้วมันก็มีควมสงบ มันความสงบมันก็มีควมสุขนะ จิตสงบ ใสเฮ! มีความสุขมาก มีความสุขนะ แล้วมีความสุขแล้วเป็นการยืนยัน ยืนยัน เห็นไหม ว่ากายกับใจๆ ถ้าจิตของใครเคยเป็นสมาธิเคยสงบระงับเข้ามา มันจะเห็นคุณค่า เห็นคุณค่าของการปั้นใจให้เป็นธรรม

เพราะถ้าใจมันสงบเข้ามาๆ ถ้าคนภาวนาไม่เป็นมันก็เกือๆ เชนๆ พอสงบเข้ามาแล้วมัน ก็จับพลัดจับผลูมันจะก้าวเดินอย่างไร เวลาครูบาอาจารย์ท่านให้ฝึกหัดๆ ว่าชำนาญในวิธี กำหนดพุทโธๆ พุทโธแล้วถ้ามันสงบระงับเข้ามา มันละเอียดเข้ามา มันละเอียดอย่างไร เวลา มันปล่อยวาง มันปล่อยวางอย่างไร แล้วรักษา รักษาอย่างไร แล้วเวลามันคลายออกมา แล้วมัน จะเข้าอีก เข้าอีกไม่ได้ เข้าอีกไม่ได้ทำอย่างไร

นี่ฝึกหัด ฝึกหัดชำนาญในวิธี ทำจนมันชำนาญของมันนะ ถ้ามันชำนาญ ถ้ามันไม่ ชำนาญล่ะ เวลามันปฏิบัติแล้ว เราทำสมาธิได้ มันก็เป็นความสุข มันก็มีความแปลกประหลาด มหัศจรรย์ แล้วเวลาฝึกหัดใช้ปัญญา เราฝึกหัดใช้อย่างไร เห็นไหม เราจะรอกว่าสมาธิมันจะตั้ง มัน กว่าสมาธิมันจะมั่นคง เราเอง เราก็อยากจะสัมผัส เราเอง เราก็อยากมีปัญหา

มีปัญหามันก็ฝึกหัดใช้ปัญญาได้ ปัญญาเนี่ย เวลาจิตมันสงบแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา การ ฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาจะเกิดเองไม่ได้ สมาธิก็เป็นสมาธิ เวลาเกิดปัญญารอบรู้ ในกองสังขาร ปัญญารอบรู้ในใจของตัว รักษาใจให้มันสงบเข้ามาใจ การที่ใช้ปัญญา เห็นไหม มันยังไม่เป็นวิปัสสนาโดยชัดเจน แต่มันเป็นการฝึกหัดใช้ปัญญาเป็นวิปัสสนาอ่อนๆ อ่อนๆ คือ ฝึกหัด ทุกอย่างมันต้องมีการฝึกหัด มันจะเกิดเองไม่มีหรอก

ถ้าความไม่เข้าใจ เห็นไหม คุณสิ ครูบาอาจารย์ที่อยากจะปั้นดาว อยากจะให้เขาเชื่อถือ เขาบอกว่า “ทำสมาธิเดี่ยวปัญญามันจะเกิดเอง ปัญญามันเกิดมันจะเป็นขั้นเป็นตอนของมัน” มันเป็นไปได้ไม่ได้! มันเป็นไปได้ไม่ได้! ถ้ามันเป็นไปได้นะ ฤาษีซีไพรเป็นพระ-อรหันต์ไปหมดแล้ว ถ้า เป็นไปได้นะ อุทกดาบส อาฬารดาบสก็เป็นพระอรหันต์ เพราะเขาได้สมาบัติอยู่ มันเป็นไปได้

แล้วมันเป็นไปได้ แล้วเป็นอย่างไรล่ะ?

มันเป็นไปได้ถ้าจิตมันสงบ พยายามทำความเข้าใจเข้ามา แล้วถ้ามันฝึกหัดใช้ ปัญญาก็ฝึกหัดใช้มันไป ฝึกหัดใช้ปัญญาบ่อยๆ ครั้งเข้า จะบั่นใจให้เป็นธรรม เพราะมันมี ถ้า จิตสงบมันมีหลักมันมีเกณฑ์ มีหลักมีเกณฑ์นะ ความคิดของคนมันแตกต่างกันแล้วล่ะ ความคิด ของเราที่แรกนะ เราว่ากายกับใจมันเป็นอย่างไร เราก็ไม่เข้าใจ อะไรเป็นกาย อะไรเป็นใจ มัน แยกไม่ถูกเลย แต่จิตมันสงบเข้ามา ใจหดสั้นเข้ามา อธิปนาสมาธิสักแต่ว่าจิต สักแต่ว่ากาย สัก แต่ว่าจิต แม้แต่สักแต่ว่า จิต ความคิดมันไม่มีใจ

แต่พวกเรานี้เวลาจะรู้ว่าเรามีหัวใจ เพราะมีความคิด ถ้าเรามีอารมณ์ เราเอ้อ! เนี่ยใจ ใจ มันเป็นอย่างนี้ แต่ถ้าไม่มีอารมณ์นะ เอ๊ะ! มันไม่รู้ไปอยู่ที่ไหน เอ๊ะ! ใจมันเป็นอย่างไร จับไปก็มี แต่ก่อนเนี่ย แต่เวลาคนตายนะ เวลาคนตายจิตออกจากร่างมันออกอย่างไร เวลาครูบาอาจารย์ ท่านมองมา มองมาที่ชาวพุทธ มองมาที่เราเป็นชาวพุทธที่ทะเลียนบ้าน ท่านเสียตาย ท่าน เสียตายโอกาส ท่านเสียตายมากๆ เลย เสียตายที่ไหนรู้ใหม่ เสียตายหัวใจของคนคนนั้นนะ

เพราะใจของคนคนนั้นมันมีค่า มีค่ากว่าแก้วแหวนเงินทอง มีค่ากว่าทุกอย่างเลย เพราะใจดวงนั้นมันสามารถประพฤติปฏิบัติ มันสามารถใช้ปัญญาญาณสำรวจกายกิเลสออกไป มันจะได้เห็นใหม่

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาอาสวัชฌญาณทำลายอวิชชา บอกว่า **“เราเป็นไก่อตัวแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมา เราเป็นไก่อตัวแรกที่เจาะฟองเปลือกไข่ออกมา”** เห็นไหม ไก่อตัวแรกเป็นศาสดา **เอกนามกั** หนึ่งไม่มีสอง สุดยอด แล้วเรานี้มนุษย์ที่เกิดมา มนุษย์เกิดมามีอวิชชา มีอวิชชาคือเปลือกไข่มันครอบงำ มันครอบงำไขขาว ไขแดง มันครอบงำชีวิตเราทั้งหมดเลย แล้วก็หลงชีวิตกันไปกับทางโลกๆ ไง

ครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติท่านเสียตายนะ ท่านเสียตาย แล้วเวลาจะปั้นใจให้เป็นธรรม มันก็ต้องพยายามของเรา ต้องสดๆ ร้อนๆ คำว่า “สดๆ ร้อนๆ” คือมันตื่นตัวไง เวลาประพฤติปฏิบัติไปมันคุ้นชินมันชินชา หลวงตาท่านพูดบ่อย เวลาเทศนาว่าการ “พูดจนชินปาก ฟังจนชินหูแต่หัวใจมันด้าน” เวลาพูด พูดธรรมะกัน ฟังธรรมะกันแต่หัวใจมันไม่ขยับเลยละ มันคือด้าน หัวใจมันคือด้าน มันบอกมันรู้ มันเก่ง เพราะอะไร เพราะถูกพูดได้ ธรรมะพูดปากเปือกปากแฉะเลยละ แต่พูดธรรมะนะ แต่มันคือ มันคือเพราะอะไร มันคือเพราะมันปั้นใจไม่ได้ หาใจมาปั้นก็ไม่เจอ

ถ้าหาใจจะมาปั้นนะ ต้องหาใจแล้วมาปั้น นี่จะปั้นใจให้เป็นธรรม ปั้นใจให้เป็นธรรมนะ ถ้าปั้นใจให้เป็นธรรม เราอย่าไปคุ้นชินกับอะไรทั้งสิ้น ตื่นตัวตลอดเวลา ถ้าตื่นตัวตลอดเวลา เห็นใหม่ เวลาเราเข้าทางจงกรม นั่งสมาธิภาวนานี้มันจะมีสติ สติมันจะสมบูรณ์ สติมันจะดี ถ้ามีสติสัมปชัญญะ นี้ความคิด ความคิดมันเกิดเพราะอะไร

ความคิดมันเกิดเพราะขาดสติ เวลาสติมันพลั้งมันเผลอ โห้ย! ความคิดมันไหลไปเลย เราไปกับมันนะ ไปเกือบจะสองรอบโลกแล้ว เอ้อ! นี่คิดแล้วเนาะ มันไปสองรอบโลกแล้วนะ มันเพิ่งได้สติว่าอ้อ! นี่คิดแล้ว เวลามันความคิด ถ้าความคิดมันเกิด มันขาดสติ แต่ถ้าเรามีสติ สมบูรณ์ขึ้นมา เราเท่าทันของเรา อยู่กับปัจจุบัน จะก้าวจะเดินไปไหน จะคิดจะทำสิ่งใด ถ้าเราก้าวเดินไม่ถนัดก็พุทโธไว้

ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติใหม่ นะ ท่านพยายามท่องพุทโธไว้ตลอดเวลา ทั้งๆ ที่เวลาไม่ได้ภาวนาก็ท่องไว้ พุทโธๆ พยายามท่องไว้ นี้รักษาจะหาใจให้เจอ แล้วพอมันสงบระงับเข้ามามันจะเห็นหัวใจของเรา ถ้ามันเห็นหัวใจของเราเห็นใหม่ มันมหัศจรรย์นะ โอ้! ธรรมะเป็นอย่างนี้จริงๆ กายกับใจเราเป็นอย่างนี้เอง นี้ใจของเราเป็นอย่างนี้

ฉะนั้น พอใจของเราเป็นอย่างนี้ เพราะมันเกิด เกิดในไข เกิดในครรภ์ เกิดในน้ำคร่ำ เกิด

ในโอบปาทิกะ นี่ก็เพราะเกิด เกิดถึงได้สถานะ พอสถานะเอาสถานะเป็นตัวตน แต่ใจตัวใจนี้ ตัวใจเป็นพลังงาน นี่เม็ดใจ ใจเม็ดในที่มันซ่อนอยู่นี่เราไม่เห็นมัน เราไม่รู้ไม่เห็นนะ แต่เราเชื่อ เพราะว่าเราเชื่อในพระพุทธรูปศาสนาว่ามีกายกับใจ เราเชื่อ แต่เรายังไม่รู้ไม่เห็น เราถึงมาเอาใจเรามาปั้นไม่ได้ไง

นี่เพราะเอาใจเรามาปั้นไม่ได้ ถ้าเราพุทโธๆ จนมันสงบเข้ามา มันเห็นชัดเจน เห็นชัด พอเห็นชัดขึ้นมา มันมีคุณค่าแล้ว เห็นใหม่ **ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต** นี่ใจ พระพุทธเจ้าสอนไว้ แล้วเราปฏิบัติได้ความเป็นจริงของเราขึ้นมา ถ้าได้ความจริงของเราขึ้นมา พยายามฝึกหัดอย่างนี้ รักษาไป ไม่เสียหาย แล้วไม่เสียหาย แล้วไม่ตื่นเต้น

ถ้าเราเสียหาย เราตื่นเต้น เวลาตื่นเต้น เห็นใหม่ ได้ของมีค่ามาแล้วรักษาไม่เป็น มันก็หลุดมือไป ถ้ามันเสียหาย เสียหายก็เข้าสมาธิแล้วมันจะเข้าก็ยากออกก็ยาก ทำอะไรไม่เป็นไปหมดเลย พยายามทำให้มันเหมือนชีวิตประจำวัน ชีวิตประจำวันเราก็อยู่ประจำวันของเรา เข้าขึ้นมาเราก็ทำหน้าที่การงานของเรา ตกเย็นเราก็กลับบ้าน เราก็ได้พักผ่อนของเรา นี่มันก็เรื่องปกติ

นี่ก็เหมือนกัน เราทำเป็นปกติ ถ้าเป็นปกติแล้วเรารักษาใจของเรา ดูแลหัวใจของเรา เห็นใหม่ ถ้ารักษาได้ รักษาได้ นี่มันมีความสุขแล้ว ถ้ามีความสุขนะ คนที่วุฒิกวาระอ่อนแอ นี่ก็ว่าเป็นนิพพาน เพราะมันว่าง มันมีความสุขของมัน

แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์ เห็นใหม่ นี่ปั้นใจให้เป็นธรรม ครูบาอาจารย์ท่านจะปั้นใจให้เป็นธรรม ปั้นใจให้เป็นธรรม ท่านพยายามโน้มน้ำหนัก ถ้าจิตสงบแล้วให้ออกฝึกหัด ให้ออกฝึกหัดโน้มไปที่กาย เวทนา จิต ธรรม รำพึงให้เกิดขึ้น ให้มี ให้เป็น ถ้าจิตมันไม่สงบเวลามันเห็น มันเห็นโดยสัญญา เห็นโดยสัญญาก็ว่าเห็นกายๆ หมอมันผ่าตัดทุกวัน หมอมันผ่าตัดนะ แล้วกว่าจะผ่าตัดเขาต้องทำความสะอาด เขาฆ่าเชื้อไว้รอเลย พอหมอเข้าไปเขาส่งมีดให้ มีดก็กรีดเลย มันทำอะไร หมอกรีดเลย

การเห็นกาย เห็นกายอย่างไร พูดยไปเพื่อเจอ นี่การเห็นกาย เราเปรียบเทียบได้ อย่างเช่นเราจะประพฤติปฏิบัติใหม่ ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติใหม่ใช้ใหม่ กายนอกไปเที่ยวป่าช้านี้ก็เห็น กายนอก เวลาเราคิดถึงเรื่องกายๆ มันเป็นเรื่องกายนอก มันเป็นเรื่องสามัญสำนึก มันเป็นเรื่องวิชาชีพ คุณสิ เวลาทางการแพทย์ เขาเรียนด้วยทางการแพทย์ฝ่ายเฉพาะทาง เห็นใหม่ เขาเรียนต่อเนื่องๆ กันไปตลอด เขาอธิบายเรื่องกาย กายวิภาค เขาอธิบายได้ดีกว่าพระอีก

แต่เวลาเราจะเห็นกายของเรา จิตมันสงบแล้วมันเห็น ถ้าจิตสงบมันเห็นนะ เราจะมีความคุณค่ากว่าทางการแพทย์ ทางกายแพทย์เขาทำทางวิชาการของเขา เวลาเขาเฉพาะทางของเขา เขาต้องฝึกหัดมา เพราะว่าเขาดำรงชีพด้วยชีวิตของมนุษย์ เขาทำของเขาต้องไม่ให้มีความ

ผิดพลาด ถ้ามีความผิดพลาดไปจนถึงกับเสียชีวิต เขาต้องมีความละเอียดรอบคอบ เห็นใหม่ ประชาชนถึงฝากชีวิตไว้กับหมอ กับหมอกับผู้ที่มีอาชีพกับชีวิตของคน เขาให้เกียรติ เพราะว่าเขาถ้าทำเสียหาย มันเสียหายไป นั่นเขาให้เกียรติขนาดนั้น แล้วเขาได้ผลตอบแทน ด้วย แล้วเขามีสถานะทางสังคมที่คนยกย่องด้วย เวลาอาชีพของหมอเขา เวลาเห็นกายแบบ หมอ

แต่เวลาจิตเราสงบ ถ้าเราพุทโธๆ จิตเป็นสมาธิแล้ว เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ จิตมันเป็นสมาธิแล้ว เรายำพึงไปที่กาย เวลาเราเห็นกาย เวลาเราเห็นกายจิตมันเห็น เวลาหมอเขา ศึกษา เขาศึกษามาตั้งแต่เป็นแพทย์ประจำบ้าน แล้วก็ศึกษาเฉพาะทาง เขาศึกษากันมาจนมีความชำนาญของเขา เขาศึกษาเขาต้องมีสติ เขาต้องมีสมาธิเข้มงวดของเขา เขาถึงพัฒนา ความชำนาญของเขาขึ้นมา ใต้นั้นเป็นวิชาชีพของเขา เพราะชีวิตทั้งชีวิตเขาทำเพื่ออาชีพเขา

แต่เรา เห็นใหม่ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา จะทุกข์จนเข็ญใจ จะ เศรษฐีกระฎุมพีขนาดไหน เราเสียสละสถานะทางโลกมา เราบวชเป็นพระ ถ้าเราเสียสละทางโลกมาเพื่อประพฤติปฏิบัติ เรากำหนดพุทโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ พยายามฝึกฝน พยายามต่อสู้กับต้นหาความทะยานอยาก พยายามต่อสู้กับกิเลส พยายามต่อสู้กับสิ่งที่ครอบงำ สมุทัย ตั้งแต่ครอบครัวยุขของมารมันปิดเปิดตลอดเวลา มันจะปั้นดินให้เป็นดาว มันจะปั้นให้พระให้มีชื่อเสียง พอปฏิบัติแล้วมันก็จะติดยศติดชื่อติดเสียง ติดการกระทำทำให้คนนับหน้าถือตา นี่มันเรื่องกิเลสทั้งนั้น

เราพยายามฝึกฝนของเรา เรามาเพื่อจะชำระล้างมัน เราไม่ได้มาเพื่อส่งเสริมมัน พอมาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา นี่ ก้าวเท้าสองที่มันบอกว่ามีคุณธรรม มันจะเอาคุณธรรมมาจากไหน มันยังไม่มีการกระทำเลย คุณสิ ในหมอทางการแพทย์ เขาศึกษามา เขาพยายามค้นคว้ามา กว่าเขา จะมีความชำนาญของเขา ชีวิตเขาทั้งชีวิตนะ

ไฉนก็เหมือนกัน เราจะประพฤติปฏิบัติของเรา เราจะเอาความจริงของเรา สิ่งที่เราจริงเราจริง หน้าที่การงานก็หน้าที่การงานยกไว้ แล้วเราทำของเราถ้ามันจิตสงบ จิตสงบเข้ามาเราก็ดูแลรักษา เห็นใหม่ จะปั้นใจให้เป็นธรรม เราจะหาใจของเราให้เจอ ถ้าใครหาใจของตัวเองเจอนั่นคือสัมมาสมาธิ ถ้าใครทำความสงบของใจเข้ามาเขาจะมี สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้าเขามีพื้นมีฐานขึ้นมาแล้วมันไปรำพึงไปให้ เห็นกาย การเห็นกายโดยจิต เห็นกายนี้สติปัญญาฐาน ๔ จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็น กาย จิตเห็นเวทนา จิตเห็นจิต จิตเห็นธรรม พอเห็นเข้าไปมันสะเทือนมาก ๆ

มันมีคุณค่ากว่าหมอที่เขาเรียนมาทั้งอาชีพ แล้วเขาผ่าตัดของเขา เขามีความชำนาญของเขา เวลาเขาเข้าห้องผ่าตัด เห็นใหม่ จะมีพวกแพทย์ที่เขาไปเป็นมือสำรอง เขาจะช่วยส่ง เครื่องมือแพทย์ เขาจะทำกันเป็นทีมของเขา เขาเป็นทีมเลย ทำผ่าตัดใหญ่ประสบความสำเร็จ

เสร็จงานออกมาจับผลตอบแทน

แต่ถ้าจิตของเราสงบขึ้นมา พอมันเห็นกาย ใครเป็นคนเห็น บั้นใจให้เป็นธรรม บั้นใจให้เป็นธรรม ใจดวงนี้ๆ ปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิจิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดนรกอเวจี จิตเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ พอจิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ มาเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วมีความเชื่อมั่นมีอำนาจวาสนาบารมีๆ มีการศึกษาธรรมะด้วยการฟัง มีการศึกษาธรรมะด้วยการค้นคว้า

เพราะเราศึกษา เห็นใหม่ เราศึกษา เราค้นคว้าในพระไตรปิฎก เราศึกษาด้วยการฟังมาจากครูบาอาจารย์ แล้วเรามีความใฝ่ใจ มีความมุ่งมั่นมาที่เราจะประพฤติปฏิบัติ เราจะทำบั้นใจให้เป็นธรรมแบบที่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านพยายามประคอง ท่านพยายามวางข้อวัตรปฏิบัติ ให้เราประพฤติปฏิบัติ แล้วเราก็มีความมุ่งมั่น เราที่มีความจริงของเรา มีการกระทำของเรา มีการกระทำของเราเพราะมันมีกิจ มีสติ

ไม่มีสติ ไม่มีสติ มันมีสติจากลุ่มลูกคลุกคลาน จากทำภาวนาไม่เป็น พอมีสติขึ้นมา มีสติมันยังคิดได้ พอมันยังความคิด ความคิดที่มันแผดเผา ความคิดที่มันสมุทัย ถ้ามีสติมันยับยั้งได้ ถ้ายับยั้งได้เรากำหนดพุทโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิบ่อยครั้งเข้าๆ จนจิตมันสงบเข้ามา พอจิตมันสงบเข้ามานะ พอจิตมันสงบเข้ามาแล้วจิตเรามีความชำนาญของเรา รักษาใจของเรา น้อมไปเห็นกาย ความเห็นของเรา เห็นใหม่ นี่ปฏิสนธิจิตที่เวียนว่ายตายเกิด เวลามันเห็น บั้นใจให้เป็นธรรม บั้นใจให้เป็นธรรม พอมันรู้มันเห็นขึ้นมามันสะเทือนอะไร มันสะเทือนกิเลส เพราะที่มันเห็นมันสะเทือนกิเลส

เพราะไม่เคยเห็น ไม่มีใครเคยเห็น สิ่งที่เราเห็น นี้ มันเห็นโดยอุปาทาน เห็นโดยจินตนาการ เห็นโดยความเข้าใจว่าเห็น เป็นการสร้างภาพ เป็นที่อยากจะปั้นตัวเอง อยากจะมีชื่อเสียง อยากจะมีชื่อเสียงกิตติศัพท์ กิตติคุณ

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็สอนสติปัญญา ๔ มาตั้งแต่เริ่มต้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้วางธรรมและวินัยนี้ไว้ ธรรมและวินัย ๒,๐๐๐ กว่าปี ทุกคนก็จำได้ ปากเปียกปากแฉะ พุทธธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทุกๆ องค์ สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น เกิดขึ้นจากความจำ เกิดขึ้นจากจินตนาการ เกิดขึ้นจากครูบาอาจารย์ เกิดขึ้นจากหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านได้ประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านวางร่องวางรอยเอาไว้ เวลาองค์หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านก็พูดร่องรอยอย่างนี้ แต่พูดร่องรอยอย่างนี้ท่านมีความจริงของท่าน ท่านมีวิธีการ มีจังหวะจะโคน มีความหนักความเบา การกระทำส่วนใดควรหนักต้องหนัก ส่วนใดควรเบาต้องเบา

แล้วเราสิ่งใดที่ยังไม่ได้ มันต้องมีความมุ่งมั่น มันต้องมีความเข้มข้นของมัน มันต้องมี

ความหนักหน่วงของมัน เวลามันเข้าด้ายเข้าเข็ม มันจะเป็นความจริงของมัน เห็นไหม ต้องมีความนุ่มนวล ต้องมีความละเอียดอ่อน ความเบาของเรที่มันจะทำให้กระบวนการของมัน จับมาเป็นชิ้นเป็นตอนไป ถ้าเป็นความจริง ความจริงมันเป็นแบบนี้ ถ้าเป็นความจริงครูบาอาจารย์เป็นความจริง เห็นไหม แล้วเวลาจิตของเรามันสงบเข้ามา ถ้ามันไปเห็น เห็นไหม มันไปเห็นกายมันสะท้อนหัวใจสะท้อนมาก สะท้อนกิเลสมาก สะท้อนกิเลสเพราะอะไร?

เพราะนี่มันช่องทาง เวลาความรกรากฐาในหัวใจ เห็นไหม กิเลสตัดหาความทะยานอยากที่มันครอบงำหัวใจของเรา เห็นไหม เปลือกไขๆ ฟองอวิชชาที่มันครอบงำอยู่นี้ แล้วเปลือกไขมันเป็นอย่างไร เปลือกไขก็กะเทาะไข ก็ทอดไขสิ เปลือกไขก็กะเทาะมัน ก็เปลือกไขแค่กะเทาะมันก็จะเอาไขอะไรละ

นี่ไง เวลาเราความเคยชินใจ ความเคยชินกับว่าเปลือกไขนี่มันกะเทาะมันก็แตก เราคิดว่ามันจะเป็นไปได้ ก็จินตนาการสร้างภาพว่ากันไปทางทฤษฎี ว่ากันต่อเนืองไปเลย เปลือกไขๆ เปลือกไขโดยอวิชชามันไม่เป็นอย่างนั้น เปลือกไข เห็นไหม ดูภาวสวะสิ ดูสิ ดูสักกายทสิ วิจิกิจฉา สัตัพตปรมาส กามราคะ ปฏิฆะ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุภัจจะ อวิชชา นี่เปลือกไข เวลาเปลือกไขมีมานะ มีทสิ มีความตัวตน มันเปลือกไขทั้งนั้น เนี่ยตัวอวิชชา นี่ละครบครวัของมาร

แล้วละครบครวัของมารแล้วเกี่ยวอะไรกับกาย? มันเกี่ยวอะไรกัน?

มันเกี่ยวกับกาย เพราะสิ่งนี้มันเป็นนามธรรม เวลามันถ้าเห็นกาย มันเห็นกายเพราะว่าเห็นสติปัญญา ๔ สติปัญญา ๔ มันเป็นที่ยึดเกาะ มันเป็นที่ที่กิเลสมันใช้สิ่งนี้ออกเพื่อแสวงหาประโยชน์ของมัน ฉะนั้น เพราะมันสักกายทสิ วิจิกิจฉา สัตัพตปรมาส ความเห็นผิดไป

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราได้ร่างกายนี้มา เราได้สถานะนี้มาเพราะว่าเราสร้างบุญกุศลมา เราถึงได้มนุษย์สมบัติ แล้วมนุษย์สมบัติ เห็นไหม มนุษย์สมบัติ สิทธิความเป็นมนุษย์ มนุษย์สมบัติ เห็นไหม สิทธิความเป็นมนุษย์ ถ้ายังมีลมหายใจอยู่ ยังมีชีวิตอยู่เป็นมนุษย์ ถ้าเวลาลมหายใจมันขาดไปนี้ เวลาตายไปนี้มันพ้นสิทธิความเป็นมนุษย์ จะไปเกิดเป็นอะไรอีกเรื่องหนึ่ง นี่

ฉะนั้น สิทธิความเป็นมนุษย์ ถ้าสิทธิความเป็นมนุษย์มันก็เป็นทสิ เป็นความยึดมั่น เป็นความยึดของใจ ถ้าเป็นความยึดของใจ ถ้าใจมันยึด เป็นความยึดของมันของเราไป เพราะเราเกิดมาด้วยความลุ่มหลงไป เพราะเราเกิดมาเราเป็นมนุษย์ มนุษย์ก็เป็นสมบัติของเรา เราก็เป็นมนุษย์นะ

ฉะนั้น ถ้าจิตมันสงบแล้วนี่มันเห็นกาย เห็นกาย เห็นไหม เห็นกายโดยธรรม พอจิตมัน

สงบระงับแล้วมันเห็น พอมันเห็นมันสะท้อนนะ นี่ไง สติปัญญาความเป็นมนุษย์หรือ ความเป็นของเรา หรือ กาย เวทนา จิต ธรรมมันเป็นของเราใช่ไหม ถ้ามันเป็นธรรม เห็นไหม เป็นธรรมพอจิตมัน เห็นมันแยกมันแยะของมัน โอ้ย! คราวนี้เป็นวิภาคะมันแยกของมัน มันย่อยสลายของมันไป มัน เป็นไตรลักษณ์

ไตรลักษณ์ เห็นไหม มันเป็นความเป็นเช่นนั้นเอง มันเป็นเช่นนั้น อนิจจังมันแปรสภาพ ทุกข์คือความไม่ต้องการให้มันเป็นไปตามที่มันจะแปรสภาพ ทุกข์มันเป็นอนิจจัง มันเป็นทุกข์ แล้วไตรลักษณ์ละมันเป็นอย่างไร ถ้ามันเป็นอย่างนี้ถ้ามันเห็น ไตรลักษณ์ญาณ ถ้ามันเกิดขึ้น มันเป็นความจริง มันฝึกหัดใช้ปัญญา เวลาจิตมันสงบแล้วมันสะท้อน มันสะท้อนแล้วมันจะ บริหารจัดการอย่างไร มันจะวิปัสสนาไปอย่างไร

ถ้าวิปัสสนาไปไม่ได้ พอพิจารณาไปบางที่มันวิปัสสนาไม่ได้ ถ้ามีครูบาอาจารย์นะ มัน จะวางแล้วกลับมาพุทโธ กลับมาทำความสงบของใจ นี่ปั้นใจๆ เพราะใจมีกำลัง ใจมีกำลังมัน ถึงไปรู้ไปเห็น เพราะการไปรู้ไปเห็นอันนั้นมันถึงทำให้หัวใจนี้มีคุณค่าขึ้นมา พอหัวใจมีคุณค่า ขึ้นมาเพราะเหตุใด เพราะปุณฺณคนหนา ปุณฺณถ้าเราทำสมาธิได้เป็นกัลยาณปุณฺณ เวลา กัลยาณปุณฺณยกขึ้นสู่ไสดาปัตติมรรค บุคคล ๔ คู่ นี่ปั้นใจ! บั้นใจ! จะปั้นใจให้เป็นธรรมๆ

บุคคล ๔ คู่ เห็นไหม มันยกใจขึ้นแล้ว ยกใจขึ้นโดยการกระทำ ยกใจขึ้นด้วยวิปัสสนา ยกใจขึ้นด้วยศีล สมาธิ ปัญญา เรายังไม่รู้ตัวเลย เราไม่รู้ตัว เราเดินมรรคแล้วเรายังไม่รู้ตัวเรา ยกใจเราขึ้นแล้ว เราจะปั้นใจให้เป็นธรรม เรายังไม่รู้ตัว ไม่รู้ คนที่ปฏิบัติใหม่ๆ ไม่รู้ เพราะกิเลส มันปิดหูปิดตาหมดละ แต่ครูบาอาจารย์ที่สั่งที่สอนท่านรู้ เพราะครูบาอาจารย์ที่จะสั่งจะสอน นั้นท่านต้องผ่านวิกฤตಿಯนี้มา ท่านต้องผ่านประสบการณ์อย่างนี้มา ท่านถึงปั้นใจของท่าน ขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมาได้ไง

ถ้ามันปั้นใจขึ้นมาแล้วใจนี้เป็นอะไรละ ใจเป็นนามธรรมมันหาได้ยาก แล้วคนเรานะ มัน ฉ้อฉล เวลาพูดธรรมะกันมันใช้แต่อารมณ์ ใช้แต่คารม มันไม่มีความเป็นจริง แล้วใช้คารมคม คาย เห็นไหม นี่สัญญาอารมณ์ทั้งนั้น ถ้าสัญญาอารมณ์เราพูดธรรมะปากเปียกปากแฉะนี่ สัญญาอารมณ์ ถ้าสัญญาอารมณ์ถึง **ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมมฺงคฺลฺมุตฺตมํ** เวลาเราประพฤติ ปฏิบัติธรรมกันแล้วนี่มีเวลาเราสนทนาธรรม สนทนาธรรมกันเพื่อเป็นแนวทาง อย่าไป สนทนากันเพื่อคะคานเอาชนะ เอาชนะคะคานกันไม่เป็นประโยชน์ใดใดทั้งสิ้น เพราะมันไม่ใช่ เรื่องของเรา มันเป็นสมบัติของเขา เขาจะพูดมากพูดน้อย เขาจะพูดสูงส่งขนาดไหน นั่นก็เป็น สมบัติของเขา ถ้ามันเป็นความจริง

แต่ถ้ามันไม่มีความจริงละเพราะอะไร! เพราะเขาจะปั้นดินให้เป็นดาว เขาอยากมีชื่อ มีเสียงมีกิตติศัพท์มีกิตติคุณ แต่เวลาถ้าเราจะปั้นใจให้เป็นธรรม เขามีความซื่อสัตย์ เขาซื่อสัตย์

ชื่อตรงต่อความเป็นจริง ถ้าชื่อสัตย์ชื่อตรงต่อความเป็นจริง เขาก็มีศีล ถ้าเขามีศีลเขาทำความสงบของใจเข้ามา ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าเขาคดโกง เขาพูดของเขาด้วยระดับสัตย์ พูดของเขาด้วยไม่มีคุณธรรม เขาทุศีล

ถ้าเขาทุศีล เห็นไหม ทุศีล เวลาถ้ามันเป็นสมาธิขึ้นมามันจะเป็นมิจฉา พอเป็นมิจฉามันบิดเบือน เป็นมิจฉา เห็นไหม ดูสิ เวลาคนเข้าไปในที่มืดเรากลัวผี กลัวผีก็เพราะจินตนาการว่ามีมันจะมารูปร่างอย่างไร แล้วเราก็นำภาพให้เป็นรูปร่างอย่างนั้น แล้วใหญ่โตขึ้นเรื่อยๆ นั่นเพราะเราเข้าไปในที่มืดเรากลัวผี ถ้าจิตมันทุศีล เวลามันทำความสงบของใจเข้ามามันจะเป็นมิจฉา พอเป็นมิจฉาก็สร้างภาพคุณธรรม ธรรมะเป็นอย่างนั้นๆ มีจริงหรือไม่มีจริงไม่รู้

แต่ร่องรอยของธรรม ร่องรอยของครูบาอาจารย์ ร่องรอยของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านทำมา ร่องรอยของครูบาอาจารย์ หลวงตาท่านเทศน์ไว้มหาศาลเลย ใครจำขึ้นปากไปขยายความอย่างไรก็ได้ มันไม่มีความจริงหรอก ไม่มีความจริง เห็นไหม มันไม่มีความจริงเพราะอะไร? เพราะเริ่มต้นจากการทุศีล เพราะทุศีลพอเป็นสมาธิก็เป็นมิจฉา พอเป็นมิจฉาก็จินตนาการ พอจินตนาการไปก็พูดตามธรรม แต่เป็นการจินตนาการ มันเลยไม่มีหนักมีเบา มันไม่มีหัวใจที่เอามาปั้น หัวใจที่เกิดเริ่มต้นว่าหัวใจมันเป็นอย่างไร แต่เป็นความคิดหมด เป็นสัญญาอารมณ์หมด

นี่ไง ถ้ามันจะปั้นดินให้เป็นดาว เพราะดาวจะสูงส่งขนาดไหนมันต้องตก มันจะเป็นอนิจจัง มันจะอยู่ในวัฏฏะ มันจะเวียนว่ายตายเกิด มันไม่มีสิ่งใดหลุดพ้นออกไป ไม่มีสิ่งใดตามความเป็นจริง

แต่ถ้าเราจะปั้นใจให้เป็นธรรม มันชื่อสัตย์ ชื่อสัตย์คือศีลสมบุรณ์ ศีล สัมมาสมาธิ เวลาเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าจิตสงบเข้ามาเป็นสัมมาสมาธิ ถ้ายกขึ้นๆ ยกขึ้นให้เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง มันมีคุณค่านะ เพราะมีคุณค่ามันมีคุณค่าเพราะอึดตบสมบัติ จิตดวงนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะไม่มีต้นไม่มีปลาย

ถ้าคำว่า “ไม่มีต้นไม่มีปลาย” เราทำสิ่งใดกันมาตั้งแต่อดีตชาติ เราถึงได้มาเกิดเป็นมนุษย์อยู่นี้ แล้วเราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์นี้ แล้วเวลาถ้าชีวิตนี้สิ้นไป เราจะไปไหน เวลาเกิดมา เกิดมาเป็นมนุษย์เหมือนกัน เศรษฐีกรรมพื้มีทุกข์ทั้งนั้น แล้วเวลาเขามีสัมมาอาชีวะ อาชีพของเขา เราเห็น เห็นไหม เขาปั้นดินให้เป็นดาว เขามีชื่อเสียงเขามีกิตติศัพท์ กิตติคุณ เขาประสบความสำเร็จในชีวิตของเขา เขาก็ตายหมด แล้วเราจะเป็นอย่างนั้นไหม มันเป็นเรื่องชีวิตหนึ่ง

แต่ถ้าเราปั้นใจให้เป็นธรรม ที่มาก็มาเหมือนกันนี้แหละ แต่ในปัจจุบันนี้เรามีสติมีปัญญา แล้วเราจะเอาความจริงของเรา แล้วถ้าเราทำความจริงของเรา มันเป็นจริงขึ้นมา เห็น

ใหม่ เป็นจริงขึ้นมา มีกิจจญาณมีสัจจะ สัจจะความจริงมันมี กิจจญาณคือการกระทำมันมี
ความเป็นจริงมันมี ถ้าจะปั้นใจให้เป็นธรรมๆ ต้องเป็นอย่างนี้ มันต้องมีความจริงอย่างนี้ แล้วมี
ความจริงอย่างนี้ ถ้าเรามีความจริงเราประสบความสำเร็จความเป็นจริงอย่างนี้

แล้วครูบาอาจารย์ที่เทศนาว่าการเรามา ท่านไม่มีความจริงท่านพูดคร่อมไป พูดขาด
พูดเกิน พูดไปโดยไม่มีน้ำหนักไม่มีร่องรอยมันจะเป็นจริงใหม่ มันจะเป็นความจริงใหม่ ถ้าไม่
เป็นความจริง นี่ไง ถ้าเราประพฤติปฏิบัติแล้วเราฟังธรรม ฟังธรรมออกเลยล่ะ ฟังว่าสิ่งที่พูดว่า
มันจริงหรือไม่จริง นั่นมันเรื่องของเขานะ แต่เราจะปั้นใจให้เป็นธรรม เรื่องของเรา เราต้องมีความ
ความวิริยะมีความอดุทธาหะ ความวิริยะ ความอดุทธาหะ เห็นใหม่ ขิปปาภิญญาผู้ที่ปฏิบัติง่ายรู้
ง่าย เขาต้องได้ทำบุญกุศลของเขามาก เขาทำสิ่งใดเขาประสบความสำเร็จ เขาทำสิ่งใดจิตใจ
เขาสงบ แล้วเขาใช้ปัญญาของเขา

แล้วถ้าเขาใช้ของเขานะ ถ้าคนที่มีคุณธรรม เห็นใหม่ พระโสดาบันไม่สัลลพต-
ปรามาส ถ้าเริ่มต้นเข้าสู่โสดาบันแล้วไม่โกหกหลอกลวง ไม่ทำสิ่งใดให้โอกาสที่ปฏิบัติ
มันยาก พระโสดาบันไม่สัลลพตปรามาส ไม่ลุ่มคล้ำศีล สัลลพตจะไม่กล้ำลุ่มคล้ำเพราะ
อะไร เพราะอยากได้สัทธาคามิ อยากได้อานาคามิ อยากสิ้นกิเลสไป ฉะนั้น พระ
โสดาบันจะรักษาศีลยิ่งกว่าชีวิต

คำว่า “รักษายิ่งกว่าชีวิต” เขาจะปดใหม่ เขาจะพูดโกหกมดเท็จใหม่ มันเป็นไปไม่ได้ แต่
นี่เห็นพระอรหันต์โกหกมดเท็จทั้งนั้นเลย พระอรหันต์มีแต่หลอกลวง พระอรหันต์อะไรเป็นอย่าง
นั้น พูดจาไม่มีหลักมีเกณฑ์ พูดจานี้ปลิ้นปล้อน แม้แต่เอกสารเข็นยังเข็นผิดเข็นถูก ไม่ยอมรับ
อะไรเลย มันเป็นพระอรหันต์มาได้อย่างไร

แต่ถ้าเป็นความจริง เห็นใหม่ เราเอาความจริงของเรา ถ้าความจริงของเรา
เพราะอะไร นั่นเป็นเรื่องของเขา เรื่องของเขา เขาจะปั้นดินให้เป็นดาว ถ้าเป็นผู้
ประพฤติปฏิบัติเขาก็จะมีชื่อเสียงมีกิตติศัพท์ กิตติคุณของเขา

แต่ถ้าครูบาอาจารย์ของเรา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านอยู่ป่าอยู่เขาตลอด
ท่านไม่สนใจนะ แต่มันเป็นจริงเอง ทำด้วยอำนาจวาสนาบารมี ชื่อเสียงระบือลือลั่น
แต่คุณธรรมชื่อเสียงขนาดนั้น แต่หลวงตาท่านเล่าให้ฟังตลอดว่าท่านอุปัฏฐากมา ๘ ปี
ว่าหลวงปู่มั่นท่านประหยัดมัจฉัสถ์ ท่านกระหมัดกระหม่อม เพราะท่านทำเป็นตัวอย่าง
ชีวิตที่เป็นแบบอย่าง ทั้ง ๆ ที่จิตใจของท่านนะ เวลาท่านสอนเรา ท่านบอกเรา ท่านเอา
ชีวิตของท่าน ท่านทำให้เราดูเลย ถ้าเป็นความจริงมันเป็นแบบนี้ นี่ปั้นใจให้เป็น
ธรรม ท่านทำให้ดูด้วย ท่านสั่งสอนเราด้วย ท่านวางเป็นรูปแบบด้วย แล้วก็
คุณสมบัติของท่าน เป็นคุณธรรมของท่าน

แต่ถ้าเราเอาสิ่งนั้นมาเป็นครูเป็นอาจารย์ มาเป็นแบบอย่าง เห็นใหม่ แล้วเราประพฤติปฏิบัติ เราไม่ต้องไปฟังเสียงใครเลย นั่นเป็นเสียงโลก เราจะเอาความจริงของเรา ถ้าเอาความจริงของเรา เห็นใหม่ ตั้งใจ จะสะดวก จะชัดเจน จะปฏิบัติแล้วมันไม่ได้สมตั้งใจ นี่เราทำมา ต้องยืนยันอย่างนี้ เราทำมา เราทำของเราขนาดนี้

แต่ในปัจจุบันนี้เราเชื่อมั่น เรามีครูมีอาจารย์อยู่แล้ว แล้วครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติไปแล้ว หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านสมบูรณ์ของท่านแล้ว แล้วมีครูบาอาจารย์ต่อเนืองๆ มา เราจะไปตื่นตื่นอะไร เพียงแต่เราทำของเราให้จริงขึ้นมา ถ้ามันจริงขึ้นมา ทำความสงบใจให้ได้ ถ้าใจสงบแล้วเราจะบันเทิง บันเทิงคือยกขึ้นสู่วิปัสสนา

แล้วถ้ามันวิปัสสนา วิปัสสนา เห็นใหม่ เวลามันปล่อยวางนั่นคือชั่วคราว การปล่อยวางเห็นใหม่ ตทังคปหาน การปล่อยวางชั่วคราว คำว่า “ชั่วคราว” เกือบเป็นเกือบตายนะ คำว่า “ชั่วคราว” เราทำมาเกือบ... ครูบาอาจารย์ท่านชีวิตแลกมาทั้งนั้น แล้วชีวิตแลกแล้วมันยังไม่สมุจเฉทคือมันไม่จบ ในเมื่อมันยังไม่จบมันคลายได้ ถ้ามันยังไม่จบมันเปลี่ยนแปลงได้ มันเป็น **สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา** เป็นกฎปฏัตถม ยังเป็น **สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา** คำว่า “อนตฺตา” มันยังเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

แต่เราพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ ด้วยความมุมานะ ด้วยความหมั่นเพียรของเรา ด้วยการถนอมรักษา ด้วยพยายามรักษาใจของเราไว้ เราจะบันเทิงให้เป็นธรรมๆ การบันเทิงต้องผ่านวิกฤตทิกับกิเลสต้นหาความทะยานอยาก สมุทัย ความเผอเรอ ความมก่งาย ความต่างๆ มันสอดแทรกมาตลอดโดยเราไม่รู้ตัว เราไม่เท่าทันมัน มันก็ปล่อยวาง ปล่อยวางก็ยิ่งปล่อยวาง ด้วยตทังคปหาน แล้วเราก็ฟื้นสติกลับมา เราทำความสงบใจเข้ามา แล้วพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ เพราะมันไม่มีสิ่งใดบอกเหตุ มันไม่มีขณะจิตใจ

แต่พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ มันปล่อยวางโดยตทังคปหานนะจริง แล้วซ้ำแล้วซ้ำเล่าด้วยความชำนาญ เวลามันสมุจเฉทนะ มันมีความแตกต่าง คนเรายังไม่เคยสมุจเฉท-ปหานมันจะไม่รู้หรอก ว่าสมุจเฉทปหานกับตทังคปหานแตกต่างกันอย่างไร มันมีความแตกต่าง ถ้าไม่มีความแตกต่างมันไม่ต้องมีชื่อแตกต่างกันหรอก ชื่อมันแตกต่างว่าตทังคปหานกับสมุจเฉทปหาน นี่เป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่เป็นของใคร มันมีอยู่ในพระไตรปิฎกชัดๆ

แล้วคนที่ปฏิบัติไป ไปรู้ไปเห็น ได้ชื่อมันมาตลอด แล้วพอไปเห็นสมบูรณ์ เห็นตัวของมัน ถึงกับอ้อ! สมุจเฉทปหานมันเป็นแบบนี้ ขณะจิตที่เปลี่ยนแปลง ขณะจิตที่มันเป็นไป ขณะจิตที่มันพัฒนาไป มันเป็นบุคคล ๔ คู่เป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป ถ้ามันเป็นความจริง เห็นใหม่ ถ้าสมุจเฉทปหานแล้วมันเป็นอกุปปฏัตถม อกุปปฏัตถมพ้นจากความ เป็น **สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา** เป็นอกุปปฏัตถม ธรรมที่ไม่เปลี่ยนแปลง ธรรมที่คงที่

ธรรมที่ไม่มีการโยกคลอน อรูปธรรม จิตดวงนั้นคงที่ตายตัว

ปั้นใจให้เป็นธรรม ใจมันจะเป็นธรรมด้วยความวิริยะ ด้วยความอดุสาหะ ด้วยการกระทำของเรา ไม่ใช่ด้วยใครมอบให้ ไม่ใช่ด้วยใครรับรองให้ มันจะเป็นความจริงของเรา มันเป็นปัจจัยตัดตั้ง มันเป็นสันติภูมิจึงเฝ้า